

Скорофатова Анна Олександрівна канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри міжнародної журналістики
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

МЕТАМОДЕРНІЗМ І ЖУРНАЛІСТИКА

Метамодернізм є однією з ключових культурно-філософських парадигм початку ХХІ століття, що формується як відповідь на обмеження модернізму та постмодернізму. Якщо модернізм ґрунтувався на вірі в раціональність, прогрес і об'єктивну істину, а постмодернізм поставив під сумнів ці ідеї, наголошуючи на іронії, деконструкції та відносності сенсів, то метамодернізм намагається поєднати ці підходи. Він характеризується постійним «коливанням» між протилежностями – щирістю та іронією, вірою та скепсисом, емоційністю та раціональністю [5; 6].

Теоретичне осмислення метамодернізму пов'язане передусім із працями Тімотеуса Вермюлена та Робіна ван ден Аккера, які описали його як «структуру почуття», що перебуває між модерном і постмодерном [6]. Люк Тернер у своєму «Metamodernist Manifesto» підкреслює важливість нової щирості та прагнення до сенсу, навіть якщо цей сенс є тимчасовим і умовним [5]. У цьому контексті метамодернізм стає не лише культурною тенденцією, а й способом мислення, який активно впливає на сучасну журналістику.

Журналістика ХХІ століття переживає суттєву трансформацію під впливом цифрових технологій, глобалізації та змін у сприйнятті інформації. Традиційна модель об'єктивної журналістики, яка передбачала нейтральність і дистанцію автора, поступово змінюється. У метамодерній парадигмі важливішою стає не стільки абсолютна об'єктивність, скільки «суб'єктивна чесність» – відкритість журналіста щодо власної позиції при збереженні точності фактів [5].

Важливою рисою метамодерної журналістики є зростання ролі емоцій. Якщо раніше емоційність часто розглядалася як ознака непрофесійності, то сьогодні вона стає інструментом глибшого розуміння подій. Журналісти дедалі частіше звертаються до людських історій, що дозволяє аудиторії отримувати інформацію та співпереживати. Наприклад, матеріали видання The Guardian про кліматичну кризу поєднують наукові дані з особистими історіями людей, які безпосередньо відчувають її наслідки. Зокрема, серія «The Age of Extinction» демонструє, як журналістика може поєднувати факти з емоційним впливом.

Подібний підхід використовує і The New York Times у проєкті «Snow Fall: The Avalanche at Tunnel Creek», який став знаковим прикладом мультимедійного сторітелінгу: текст супроводжується відео, анімацією та інтерактивною графікою, що дозволяє глибше зануритися в подію.

Значну роль у розвитку метамодерної журналістики відіграє сторітелінг. Сучасні медіа дедалі частіше відходять від коротких новинних повідомлень на користь розгорнутих наративів. Платформи на кшталт Longreads або Narratively спеціалізуються саме на таких матеріалах, де журналіст виступає і як передавач фактів і як оповідач.

Крім того, з'являються нові формати, такі як подкасти, відеоесе та авторські розсилки. Подкасти «The Daily» (The New York Times) або «Serial» демонструють, як журналістика може поєднувати аналітику з емоційною глибиною. Наприклад, у «Serial» розслідування кримінальної справи подається як серіалізована історія, що формує сильне емоційне залучення слухачів. Платформи на кшталт Substack дозволяють журналістам працювати незалежно.

Водночас метамодерна журналістика стикається з низкою серйозних етичних викликів. Використання емоцій підвищує ризик маніпуляції аудиторією. Крім того, сучасне інформаційне середовище характеризується поширенням фейкових новин і явищем постправди. Дослідники Лі Макінтайр і Клер Вардл наголошують на складності відрізнення правди від дезінформації [4; 7]. Теоретичне осмислення цих процесів здійснюють такі дослідники, як Генрі Дженкінс і Мануель Кастельс, які аналізують вплив цифрової культури, конвергенції медіа та мережевого суспільства на трансформацію журналістики [1; 3].

Перспективи розвитку журналістики в умовах метамодернізму пов'язані з подальшою інтеграцією різних форматів, зростанням ролі особистості журналіста та підвищенням значення довіри. Очікується, що медіа ставатимуть більш інтерактивними та персоналізованими.

Водночас метамодерна журналістика не є повністю усталеною системою. Вона перебуває у процесі формування, що робить її особливо гнучкою і суперечливою. З одного боку, вона відкриває нові можливості для глибшого осмислення реальності, з іншого – створює ризики втрати чітких професійних стандартів. Саме тому важливим завданням сучасних журналістів є збереження балансу між емоційністю та достовірністю, між особистою позицією та суспільною відповідальністю.

Крім того, сучасний споживач інформації вже не є пасивним отримувачем новин. Завдяки соціальним мережам він стає активним

учасником комунікаційного процесу: коментує, поширює, інтерпретує та створює контент. Це змушує журналістів враховувати реакцію аудиторії та будувати матеріали таким чином, щоб вони викликали залучення. Наприклад, українське медіа «Суспільне» активно використовує Instagram та YouTube для пояснювальної журналістики, адаптуючи складні теми до коротких відеоформатів. Подібні підходи застосовують і інші українські медіа.

«Громадське» є прикладом метамодерної журналістики через поєднання традиційних стандартів із новими форматами подання. Зокрема, такі матеріали, як подкасти та відеорепортажі «Життя в окупації» або «Як живе деокупована Херсонщина», демонструють поєднання фактичної інформації з особистими історіями людей і містять елемент особистої присутності журналіста, що створює ефект залучення та довіри. Зокрема, репортажі з місць подій (наприклад, із зони бойових дій) поєднують фактичність із емоційним досвідом, демонструючи «суб'єктивну чесність» як одну з ключових рис метамодернізму.

Проект *Ukrainer* можна розглядати як яскравий приклад метамодерного сторітелінгу. Наприклад, серії «*Ukrainer: The Movie*» та експедиційні відео про Карпати, Донбас або Бессарабію показують різноманіття українського життя через історії конкретних людей і спільнот. Його матеріали зосереджені на дослідженні культурної та соціальної реальності України через історії людей. Використання документального відео, фотографії та тексту створює багатовимірний наратив, який одночасно інформує та викликає емоційний відгук. *Ukrainer* поєднує щирість, естетичність і прагнення до сенсу, що повністю відповідає логіці метамодернізму.

Онлайн-медіа «*Vabel*» демонструє інший аспект метамодерної журналістики – поєднання іронії та серйозності. Наприклад, аналітичні тексти про політичні події подають складну інформацію у доступній і водночас дотепній формі. Його матеріали часто подаються у легкому, доступному стилі, але водночас зберігають аналітичну глибину. Така стратегія дозволяє говорити про складні соціальні та політичні теми зрозумілою мовою, не втрачаючи змісту. Поєднання гумору, щирості та інформативності є характерною ознакою метамодерного підходу.

Особливого значення набуває також питання довіри до медіа. У період постправди рівень довіри до традиційних ЗМІ суттєво знизився. Метамодернізм пропонує відновлення цієї довіри через відкритість, щирість і чесність у поданні інформації. Журналісти дедалі частіше пояснюють процес створення матеріалів, демонструють джерела інформації та визнають власні помилки, що сприяє формуванню більш прозорого медіасередовища.

Отже, метамодернізм визначає новий етап розвитку журналістики, який характеризується складністю, багатовимірністю та відкритістю до змін. Саме ці риси дозволяють журналістиці залишатися актуальною в умовах швидкоплинного та інформаційно насиченого світу.

Список використаних джерел:

1. Castells M. (2010) *The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell.
2. Deuze M. (2012) *Media Life*. Cambridge: Polity Press.
3. Jenkins H. (2006) *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York: NYU Press.
4. McIntyre L. (2018) *Post-Truth*. Cambridge: MIT Press.
5. Turner, L. (2011) *The Metamodernist Manifesto*. *Metamodernism*. Вилучено з: <http://www.metamodernism.org>.
6. Vermeulen T., van den Akker R. (2010) Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, Vol. 5 Вилучено з: <https://scispace.com/pdf/notes-on-metamodernism-448eds8pf7.pdf>.
7. Wardle, C. & Derakshan, H. (2017) Information Disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making, Council of Europe.